

**Голові спеціалізованої вченої
ради Д 26.456.02 в Інституті
вищої освіти Національної
академії педагогічних наук
України**

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження

Дяченко Надії Олексіївни

**“Формування вмінь розв’язувати педагогічні задачі у майбутніх
викладачів педагогіки на магістерському рівні”, представлене на
здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

1. Ступінь актуальності обраної теми

Інтеграція України до світового освітнього простору та Європейського співтовариства обумовлює нові підходи до виховання особистості студента, його навчання, професійної підготовки. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року та Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) з цією метою передбачено гуманізацію освітнього процесу, формування національних та загальнолюдських цінностей, особистісну орієнтацію освіти, постійне підвищення якості освіти.

У Національній доктрині розвитку освіти викладено сукупність концептуальних ідей і положень стосовно організації різних систем освіти, удосконалення методів і технологій навчання, пошуку додаткових шляхів і засобів формування у майбутніх фахівців професійної компетентності і професійних якостей, відповідних сучасному рівню розвитку науки, техніки й суспільства. Високий розвиток вказаних якостей дасть можливість говорити про успішність професійної діяльності майбутнього фахівця.

Ефективність формування майбутнього фахівця значною мірою залежить від викладача вищого навчального закладу, його загальної культури, ерудиції, педагогічних здібностей, професійної компетентності та майстерності, а також від технологій, які він застосовує в освітньому процесі. Саме викладач виступає основною рушійною силою суб’єкт-суб’єктної взаємодії у формуванні висококваліфікованого фахівця. Майбутня професійна діяльність зумовлює необхідність постійного самовдосконалення та саморозвитку з метою підвищення своєї кваліфікації, формування професійної компетентності відповідно до вимог суспільства.

Аналіз стану підготовки майбутніх педагогів та праць науковців вказує на те, що одним із чинників удосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів є використання педагогічних задач у освітньому процесі. Для їх розв’язування та професійного використання необхідна цілеспрямована підготовка, узгоджена з особливостями діяльності в освітньому процесі ВНЗ. У цьому плані справедливо вказує дисертантка, що на сьогодні недостатньо досліджено досвід професійної підготовки

викладачів гуманітарних спеціальностей, зокрема на магістерському рівні, не існує єдиних вимог щодо методичної та організаційної бази такої освіти, майбутні викладачі здебільшого недостатньо підготовлені до використання педагогічних задач та пошуку способів їх розв'язування, а це вкрай потрібне для української професійної освіти.

Отже, актуальність дослідження обґрунтовано на достатньому рівні і тема дисертаційного дослідження є безсумнівно актуальною і спрямованою на розв'язання реальних потреб сучасної професійної освіти. Проте бажано було б у явному вигляді сформулювати науково-практичне завдання, що вирішене здобувачем у своєму дослідженні.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджуються результатами теоретичного та практичного досліджень, здійснених дисертанткою, і в цілому не викликають сумніву. Найбільш суттєві наукові та практичні результати, одержані здобувачем, викладено в загальних висновках та висвітлено в опублікованих працях.

Слід відзначити повноту і доказовість теоретичної бази дослідження. Автор виявляє високий рівень наукової компетентності, характеризуючи стан дослідження окресленої проблеми у сучасній науковій літературі, зокрема зіставляючи методологічні аспекти підготовки викладачів в Україні у різних навчальних закладах.

У дослідженні враховано вимоги до системного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, акмеологічного, практико-орієнтованого, задачного, компетентнісного, інформаційного підходів до вирішення проблеми формування професійної компетентності майбутніх викладачів вищих навчальних закладів, зокрема вмінь розв'язування педагогічних задач в умовах становлення компетентнісної парадигми навчання.

Положення, які сформульовано в дисертації, достатньо обґрунтовано. Висновки та рекомендації, що викладено в дисертаційній роботі, ґрунтуються на застосуванні сучасних методів дослідження (аналіз, синтез; термінологічний, контент аналіз; теоретичного узагальнення й прогнозування, систематизація, моделювання, спостереження, анкетування, бесіди, експертне оцінювання результатів, описової статистики, тощо). Результати дисертаційного дослідження апробовані на багатьох науково-практичних конференціях, вони використовуються в освітньо-науковому процесі вищих навчальних закладів України.

Вищевикладене дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження Дяченко Н.О. достатньо обґрунтовані. Однак хочемо відзначити, що у першому розділі «Теоретичні основи формування у майбутніх викладачів готовності до використання педагогічних задач» слід було б більшу увагу приділити критичному аналізу дисертаційних робіт, монографій, статей, що присвячені

питанням формування професійної компетентності саме майбутніх викладачів.

У науковій новизні позиція, що стосується розробленої моделі формування у майбутніх викладачів готовності до розв'язування та використання педагогічних задач, подана у вигляді анотації, без конкретизації її структури та взаємозв'язків. Бажано було б також логічніше та повніше описати вказану модель у четвертому висновку дисертаційної роботи.

Другий висновок не повною мірою розкриває поставлене завдання. Залишились поза увагою автора критерії, показники та рівні сформованості готовності до розв'язування та використання педагогічних задач.

Крім того, на нашу думку, матеріали констатувального експерименту краще було б дати у третьому розділі роботи, а не в другому, де розглянуто питання обґрунтування педагогічних умов та розробки моделі формування у майбутніх викладачів готовності до розв'язування та використання педагогічних задач.

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Високий ступінь достовірності теоретичних положень та практичних результатів дисертаційного дослідження Н.О. Дяченко досягається не лише теоретичними методами, а й завдяки констатуючому та формуючому експериментам, статистичній обробці отриманих даних. Аналіз здобутих експериментальних результатів наочно проілюстрований в численних таблицях та графіках. Достовірність та обґрунтованість результатів експериментальної роботи забезпечується репрезентативністю вибірок, співставленням початкового та досягнутого рівнів формування професійної компетентності майбутніх викладачів, існуванням достатньої кількості констатуючих зрізів. Все це робить висновки, теоретичні положення і практичні результати дисертаційної роботи Н.О. Дяченко логічними і переконливими.

Наукова новизна проведеного дослідження безперечна: його автором обґрунтовано і сформульовано теоретичні основи та розроблено авторську методику формування професійної компетентності майбутніх магістрів з педагогіки у вищих навчальних закладах, спрямовану на реалізацію моделі формування у майбутніх викладачів готовності до розв'язування та використання педагогічних задач.

Автором дисертаційної роботи на основі всебічного аналізу літературних джерел та досвіду практичної роботи визначено педагогічні умови формування у майбутніх викладачів готовності до розв'язування та використання педагогічних задач, реалізацію яких можливо забезпечити за рахунок модифікації традиційної методики викладання навчальних предметів циклу психолого-педагогічної підготовки студентів; обґрунтовано сутність готовності майбутніх викладачів до розв'язування та використання

педагогічних задач; її компонентну структуру (мотиваційний, змістовий, процесуальний, рефлексивний компоненти), рівні (високий, середній, низький); критерії сформованості у майбутніх викладачів готовності до розв'язування і використання педагогічних задач.

Новизна і достовірність результатів проведеного дослідження забезпечено методологічною обґрунтованістю його вихідних позицій, застосуванням комплексу різноманітних взаємодоповнюючих методів, адекватних предмету, меті та завданням дослідження, оптимальною тривалістю дослідно-експериментальної роботи, об'єктивним аналізом здобутих результатів.

Разом з тим, ми вважаємо, що робота значно виграла б, коли б окремим підрозділом була подана розроблена технологія формування у майбутніх викладачів готовності до використання педагогічних задач. Нині елементи методики розкидані по підрозділах 2.3, 2.4 та 3.1 роботи.

Назва другого розділу «Обґрунтування теоретичної моделі формування у майбутніх викладачів готовності до використання педагогічних задач» не в повній мірі відповідає його змісту, оскільки в ньому також розглядаються питання обґрунтування педагогічних умов формування у майбутніх викладачів готовності до використання педагогічних задач, стан сформованості вказаної готовності у вищих навчальних закладах педагогічного профілю та загальна методика проведення педагогічного дослідження.

Крім того, зміст контрольної роботи, що складалася з різнорівневих завдань (с. 57-59) , потрібно було винести у додатки. Бажано було б також виконати, крім кількісного аналізу результатів формувального експерименту, і якісний аналіз.

Різна назва та кількість педагогічних умов на с. 79 дисертації та в науковій новизні автореферату та висновках до другого розділу.

4. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 10 публікаціях, з них: навчальний посібник, 6 статей у наукових фахових виданнях України з педагогічних наук, 1 стаття у закордонному виданні, 2 статті у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій, один з яких розміщений у наукометричній базі РІНЦ.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку

Дисертаційна робота Дяченко Надії Олексіївни є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомое теоретичне і прикладне значення. На підставі виконаних досліджень і розробок автором здійснено комплексне вирішення важливого науково-практичного завдання, яке полягає у формуванні у майбутніх викладачів готовності до розв'язування та використання педагогічних задач.

Дисертаційна робота “Формування вмінь розв’язувати педагогічні задачі у майбутніх викладачів педагогіки на магістерському рівні” заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника” (пп. 9, 11, 12) та іншим інструктивним вимогам щодо кандидатських дисертацій, а її автор - Дяченко Надія Олексіївна - заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
головний науковий співробітник
науково-організаційного центру
Національної академії СБ України
доктор педагогічних наук, професор

В.М. Манько

Підпис засвідчую
В.о. вченого секретаря
Національної академії Служби безпеки України
кандидат юридичних наук, с.н.с.
29 грудня 2015 р.

Ю.О. Рега